

§ 52 Kyrkliga begravningsbyråer

ANNA LUNDBLAD MÅRTENSSON:

Vänner i kyrkomötet, ordförande, åhörare och biskopar! Jag är övertygad om att vi alla delar uppfattningen, att församlingar och dess medarbetare snabbt ska komma i kontakt med och skapa en nära och förtroendefull relation till dem som förlorar en kär familjemedlem.

Jag har en egen erfarenhet av detta. Då tänker jag tillbaka på hur det fungerade i Säfsnäs församling i Västerås stift så långt som fram på 60- och 70-talet. Det var församlingens vaktmästare som församlingsborna tog kontakt med och sorgehuset erhöll förutom stöd och samtal hjälp att omhänderta den döda kroppen med svepningen. Kistan valdes tillsammans med en dam i byn. Blommor beställdes med hjälp av en annan dam. Jag tror att det var Ines och Kerstin. Transporten ordnade vaktmästaren i församlingens likbil när han skulle hämta i Ludvika och i Falun och jag kunde få följa med dit, men som tonåring ville jag inte följa med hem. Även med bouppteckningen fick man hjälp. Begreppet begravningsbyrå nämndes aldrig. Det var bara självklart att man vände sig till församlingen och lika självklart för församlingen att svara mot de förväntningar och behov som fanns.

Är det tillåtet? Är det förbjudet? Är det en del i församlingens uppgift i den grundläggande uppgiften? Jag är övertygad om att min far inte ens hade förstått den frågan. Den människa som ofta plötsligt befinner sig i den utsatthet som det innebär när ett nära dödsfall i familjen äger rum ska få den hjälp och det stöd den behöver. Församlingarnas medarbetare har en viktig kompetens och en stor erfarenhet av att möta människor i sorg och kris. Hur ska det gå till? Vilka behov och vilka förutsättningar finns lokalt? Det ser så olika ut i vår kyrka. Det är de lokala beslutsfattarna som absolut bäst kan avgöra det.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och jag gläder mig över att det i skrivningen framgår att vi inte kan stoppa huvudet i sanden. Låt oss föra ett konstruktivt samtal kring hur vi som församlingar ska gå vidare med en mycket komplicerad och viktig fråga.

MARIKA MARKOVITS:

Ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! Jag yrkar bifall till Organisationsutskottets förslag, som innebär avslag på motionerna 2013:16 och 2013:86, vilket också innebär att med anledning av motion 2013:86, punkt 1 och 4, ge kyrkostyrelsen två uppdrag. Det första handlar om att tydliggöra just gränsdragningen mellan Svenska kyrkans huvudmannaskap för begravningsverksamheten och kyrklig näringsverksamhet i form av begravningsbyråverksamhet. Det andra handlar om att med anledning av motionen ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling kring frågor om begravning och just mötet med människor i sorg med utgångspunkt i biskopsbrevet om begravning, gärna i likhet med den nationella kraftsamlingen för barn och unga.

I utskottet har vi i olika nomineringsgrupper säkert olika ställningstaganden och syn på själva grundfrågan. Ska Svenska kyrkans församlingar bedriva näringsverksamhet i form av begravningsbyrå eller inte? Man kan säga att vårt val att lägga fram det här förslaget till beslut handlar om, att vi menar att det just nu är väldigt otydligt på vilka grunder en sådan verksamhet ska bedrivas, om den ska bedrivas och inom vilket uppdrag.

Vi kan konstatera att frågan om kyrkliga församlingars begravningsbyråer har behandlats flera gånger under den här senaste mandatperioden. Vi kan också konstatera att det egentligen varken finns läromässiga, konkurrens- eller

skattelagsstiftningsmässiga hinder men också att Överklagandenämnden 2012, efter att den nya bestämmelsen i kyrkoordningen har införts om att församlingen får bedriva näringsverksamhet, ändå har slagit fast att just begravningsbyråer är i strid med kyrkoordningen.

Därför yrkar vi avslag på motionerna som handlar om att i kyrkoordningen reglera och skapa kvalitetssystem eller rutiner för tillsyn, eftersom vi ännu inte är framme vid att tydligt veta på vilken grund detta ska regleras. Däremot menar vi, att frågan om näringsverksamhet i form av begravningsbyrå i församlingarna måste ta ett steg framåt från den här punkten av otydlighet och förvirring. Vi menar att kyrkostyrelsen behöver tydliggöra gränsdragningen mellan huvudmannaskapet för begravningsverksamheten och den näringsverksamhet som redan finns kring kyrkogårdsförvaltning, gravskötsel och sådant, likaså kyrkans grundläggande uppdrag med begravningsgudstjänst och den näringsverksamheten som finns där med minnesstunder och annat. Vi tror nämligen att vi inom en snar framtid kommer att se, att det diakonala arbetet i församlingarna med sociala företag kommer att utvecklas åt ett sådant håll, att man mycket väl kan tänka sig att bedriva sociala företag som erbjuder vissa typer av begravningsstjänster, begravningskaffe eller kyrkogårdstjänster. Då kanske inte alls trovärdigheten som kyrka kommer på skam utan snarare stärks på det här området. Det är därför viktigt att gränsdragningarna klargörs.

Vi menar också att det självårdsmässiga bemötandet mellan människor i sorg behöver klargöras och satsas ordentligt på och vi välkomnar biskopsbrevet som ger en god vägledning och inspiration till församlingarna. Det behöver bara tillkomma strategi och resurser för att införa det i församlingar och stift.

CONNY TYRBERG:

Herr ordförande och ledamöter i kyrkomötet. Det är två motioner om kyrklig begravningsverksamhet, 2013:16 och 2013:86, som det här yttrandet handlar om. Det är en stor fråga på sina ställen och den är diskuterad, men är den reflekterad över på det sätt som man efterlyser i både utskott och kyrkomöte tidigare? De två tidigare talarna har ju väldigt pratat om just behovet av reflektion och av att gå vidare i den här frågan. Jag tycker man kan lägga till, att det i grunden är frågan hur vi ska bedriva medlemsvården på ett bra sätt. Under utskottsbehandlingen framkom det också, att det finns öppna tillsynsärenden kring de här frågorna. Där ställer vi oss lite tveksamma till om skrivningen i utskottets förslag är tillräcklig för att den ska kunna ge ledning för stiftens att utöva sin tillsyn och fullfölja den. Vi är ändå beredda att ge utskottets förslag en chans till att ge denna ledning.

Herr ordförande! Vi avvaktar alltså det resultat som följer av utskottets förslag till kyrkomötesbeslut.

KARIN PERERS:

Ordförande och övriga vänner i kyrkomötet! Att gå i cirkel kan vara att gå framåt. En gång i tiden var döden och begravningen familjens och kyrkans angelägenhet. Ja, grannskapet var också delaktigt, kvarteret, byn. Sedan kom professionaliseringen, välbehövd, välkommen.

Här kommer nu vår motion 2013:86 från djupet av våra hjärtan och enligt önskan från församlingar som bedriver begravningsverksamhet enligt vad de uppfattar som sina kyrkotillhörigas önskemål. Motionen är en vädjan, att Svenska kyrkan moget och framtidsytande ska skapa en harmonisk relation till den näringsverksamhet som står så starkt i samklang med det som är kyrkans ansvar och uppgifter. Vi gör ett försök att beskriva rättsläget noggrant, sakligt. Det är

verkligen inte svart eller vitt. Vi lyfter fram begravningsbyråverksamheten i sitt som vi uppfattar rätta sammanhang som ett uttryck för det kyrkan vill, att vara en aktör för människors välfärd, som ett uttryck för den öppna folkkyrkan. Vi pekar på det som kan vara en gemensam utmaning för alla oss i Svenska kyrkan att stärka och utveckla oss vad gäller tillgängligheten för människor i sorg, vad gäller bemötandet av dem och vad gäller vår medverkan bland människor som just på grund av dödsfall bär en svår sorg.

I det här fallet erfar vi att utskottet låter vägen gå oss till mötes och låter vinden vara vår vän. Vi yrkar därför bifall till utskottets förslag.

BRITT-MARIE DANESTIG:

Ordförande, biskopar, ledamöter! Jag yrkar bifall till motion 2013:86, punkt 4. Det gör jag därför att jag tycker motionen ger ett mycket tydligt och klart uttryck för en viljeinriktning, när man skriver att man vill stärka och utveckla kyrkans tillgänglighet för, bemötande av och medverkan bland människor som drabbats av sorg efter ett dödsfall.

När jag däremot läser utskottets text är jag lite mer frågande kring det som står under utskottets övervägande. Man säger där att frågorna kräver ett bredare grepp. Jag förstår inte riktigt vad det är man menar med det. Inte heller förstår jag vad som står under utskottets förslag till kyrkomötesbeslut, punkt 7, där man säger att man vill uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling. Är det de ekonomiska förutsättningarna eller vill man analysera, undersöka, utreda förutsättningarna? Dessutom tycker jag faktiskt, att sista raden i punkt 7 är lite olycklig. Jag har inget ändringsyrkande, men det står "i likhet med den tidigare nationella kraftsamlingen mot barn och unga". Tidigare talare sa "för". Jag hoppas att någon föreslår en ändring. Jag har inte lagt det ändringsförslaget. Tack.

MARIKA MARKOVITS (REPLIK):

Jag vill bara kort svara på de frågor som gällde punkt 4. Anledningen till att utskottet åberopar ett bredare grepp är, att vi under utskottsarbetet konstaterade att biskopsbrevet gällande begravning, menade vi, uppfyller det motionären efterfrågar. Vi menar, att dialogen kring kyrkans sätt att möta människor i sorg behöver bli en större satsning än bara inspirationsmaterial, att det bör vara i likhet med den stora satsningen kring barn och unga, med ekonomiska resurser och en strategi för dialog och införande av biskopsbrevet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 90.